

24.11.2025

189/03.00.00/2025

Eduskunnan sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Etelä-Karjalan liitto pitää hallituksen esitysluonnosta arkistointilaiksi päälinjoiltaan selkeänä ja näkee sen keskeiset tavoitteet digitaalisen arkistoinnin edistämisestä julkishallinnossa ja digitaalisen tiedonhallinnan muutosten huomioimisesta arkistoinnissa kannatettavina. Arkistointilain säännökset ovat pitkähkön valmistelun aikana muotoutuneet johdonmukaisemmiksi. Yhteensovitus viranomaisen asiakirjojen julkisuudesta annetun lain, julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain ja tietosuojalainsäädännön kanssa on erityisen tarpeellista, jotta käsitteistö ja termit useamman eri lain sääntely-ympäristössä olisivat kokonaisuutena ymmärrettävämpiä tiedonhallintaa käytännössä toteuttaville.

Arkistointilakiesityksen 6 § määrittelee kansallisen arkistotietovarannon, jonne valtion viranomaiset ovat lakiesityksen 13 §:n mukaan velvollisia siirtämään arkistoitavat asiakirjat ja tietoaaineistonsa. Muut viranomaiset ja toimielimet voivat halutessaan tehdä siirtoja kansalliseen arkistotietovarantoon. Näin ollen kansallinen arkistotietovaranto ei sisältäisi kuin osan kulttuuriperinnön säilymisen ja tutkimuksen kannalta merkityksellisistä aineistoista.

Kuntien, kuntayhtymien ja muidenkin viranomaisten kyvyssä huolehtia tiedonhallinnasta ja etenkin sähköisestä arkistoinnista on vaihtelua ja pienten toimijoiden osaaminen ja resurssit voivat olla vähäisiä. Tarve ohjeistukselle, koulutukselle ja neuvonnalle on jatkuvaa merkityksellisten tietoaaineistojen säilymiseksi yli sukupolvien. Vahva tuki kansallisen arkistotietovarannon käyttöön parantaisi kulttuuriperinnön säilyttämistä, tietojen saatavuutta ja käytettävyyttä.

Muile kuin valtion viranomaisille avautuva mahdollisuus siirtää tietoaaineistoja Kansallisarkistoon säilytettäväksi tai kansalliseen arkistotietovarantoon on sinällään tervetullut uudistus. Säilytys- ja arkistointijärjestelmien hankinta- ja ylläpitokustannukset ovat korkeita esim. pienille kuntayhtymille eikä järjestelmien tai niiden sisältämien tietojen käytettävyyttä voida pitkällä aikavälillä täysin taata. Toisaalta aineistojen siirtomahdollisuus Kansallisarkistoon jo niiden säilytysaikana on omiaan hämärtämään tiedonhallintalaissa omaksuttua tapaa käsittää asiakirjan elinkaari.

Kansalliseen arkistotietovarantoon ei ole lakiesityksen perusteella kuitenkaan mahdollista siirtää hyvin pitkään, muttei pysyvästi säilytettäviä tai alkuperäisessäkin käyttötarkoituksessa hyvin pitkään tarvittavia aineistoja (esim. palkanlaskenta,

24.11.2025

189/03.00.00/2025

maakuntakaava). Näitä varten täytyy viranomaisilla olla joka tapauksessa jonkinlainen säilytysjärjestelmä, mikä voi osaltaan ehkäistä muiden kuin valtion viranomaisten kansallisen arkistotietovarannon käyttöä.

Tietojen hallinnassa voi esiintyä haasteita, kun esimerkiksi kunnissa tehtävien hoidossa syntyneitä, arkistoitavia tietoaineistoja voisi olla niiden omissa järjestelmissä, yhteisissä tietovarannoissa, säilytettävänä Kansallisarkistossa tai arkistoituna kansalliseen arkistotietovarantoon. Tietopyyntöjen tekijöille voi syntyä sekaannusta siitä, mille taholle tietopyyntö tehdään tai missä aineistoa säilytetään.

Arkistointilakiesityksen 7 § velvoittaisi arkistoinnin suunnitteluun osana tiedonhallintamallia, joka tulisi saattaa ehdotetun julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muutoksen mukaan ko. lain 5 § 2 momentin 3 kohdan mukaiseksi 18 kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Etelä-Karjalan liitto toteaa, että nykymuotoiset tiedonhallintamallit ovat erittäin kankeita käytännön työssä ja vaaditulle asiakirjatasolle asti vietyinä vaikeasti hallittavia. Lisäosien liittäminen niihin ja esim. excel-pohjaisen tiedonhallintamallin ylläpito on työlästä. Todennäköisimmin arkistoinnin suunnittelu tullaan Etelä-Karjalan liitossa tekemään tiedonhallintamallista erikseen ja tiedonhallintamalliin sisällytetään viittaukset tiedonohjaussuunnitelmaan ja uuteen arkistoinnin suunnitelmaan, joka käsittäisi nykyisten asiakirjahallinnon ja arkistotoimen ohjeistuksen sisällöt päivitettyinä arkistointilain vaatimuksilla.

Satu Sikanen
maakuntajohtaja

Susanna Kaskinen
johtava asiantuntija